

Az Út

folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára

Alapította: R a v a s z L á s z l ó

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T A R T A L O M I

- Az Ige tükrében.** „Teljes hatalom.“ (Káli Dénes.)
Mi értelme van a jóságnak a gonosz világban?
(Imre Lajos.)
Érdeemes-e a görög nyelv terhét hordoznunk?
(Brüll Emánuel.)
Miképpen hozható összhangba a ref. keresztény családi és iskolai nevelés? (Káli Sándor.)
Egy székely népfőiskolai tanfolyam tanulságai.
(Kiss Tihamér László.)
Gyakorlati tanítások. (Kovács Lajos.)
Gyakorlati tanácsok. (Kovács Lajos.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 6— PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR.

A „Dolgozatok a református' theologiai tudományok köréből“ c. füzet sorozat legújabb száma:

16-ik szám:

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Irta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

KOZMA TIBOR:

Téma, és textus a prédikációban

Ára 1.— Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

Dr. Ravasz László:

Hít és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 7.— P.

Tűz és Só

címen jelent meg *Sipos Géza* prédikációskötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kiviteli könyv ára 4.— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Úr jámbor szolgálja.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.

„Teljes hatalom.“

„Teljes hatalom adatott nékem mennyen
és földön...“ Máté ev. 28: 18.

Igazában csak most van fogalma a mai embernek a fent idézett szavak horderejéről. Hogy a hatalmi öntudat, nagy igény, méltóság mekkora teljességét sűrítik magukba: csak most, a „Führer“ és „Duce“ népszerűsége delelőjén, az „egy tollvonással“ fogantatba tett újrendezések láttára mérhető fel kísérletileg.

Hogy mit jelenthet egy ember, egyetlen személy, azt most láthatjuk közlőről. Miként egyesíti magába fajtája életakarát, mint tüzesíti át saját, izzó vakbuzgalmával népe öntudatlan elemeit, mondák világában fogant álomlátásból hogyan kovácsol ki eszményi elrendeltetést: most láthatja a világ. Miként tömörül az atomok széteső energiája az egy főbe, az életakarát előreörésévé, iszonyatos üdördővé, miként veszi magára, értelmezi, helyettesíti az egy a sokak gondját, vágyát, üdvét: most reng tőle a föld keresége. — Milliók az egyben, egy a milliókban,

Nem hiába a keresztség ígéi. Sakramentomos erejűek így is, a közvetlen történések adataira átrva. Keresztelnek: üdvre vagy kárhozatra határoznak a gözölgő vér, a gégere szaladt kés, a perdöntő párbaj kétségbeejtésével. Mindenek keresztelteknek tűzben, vérben, fogcsikorgásban, őrvongásban, vinnyogó kushadásban, vagy pöffedezésben. A valóságok erejével. „Teljes hatalom adatott nekem, azaz: koptaltam, halmoztam, számítottam, szerveztem, kecsegtettem, csikartam, de enyém a túlsúly, a minőség, a fölény: integrálok szárazon, vizen, levegőben.“

* * *

Az elmondottak a saját élmény izgalmasában érzékeltetik Jézus egyeduralmi kijelentésének korlátlan terjedelmét. Az események világánál oly feltétlen uralkodási öntudat trónol benne, hogy valódiságához semmi más segédfogalommal nem férközhettünk volna közelebb a mostaninál. — Jézus imperiálista szózata és világunk robajló történelme mintegy „együttállás“-ban világít rá a mindenható világtényezőre, a *személyre*. Benne lüktet a történelem, a létezés izgalma. Feléje tart minden létező erő, kezügyébe helyezkedik az anyag minden potenciája. Érte van, benne koronázódik be a jelenségvilág s ami nincs, általa lesz.

A „személy”-en át sejteti magát a rejtelmes Isten. Az Atya-Fiú-Szentlélek titkába takart abszolút személy a felfoghatatlanból Jézus személyében lép elő. Vele követeli: „teljes hatalom adatott nékem!...”

Míg itt járt, merőben egy szenvedélyt testesített meg, az örök emberi és örök isteni találkozását. Mindazt felvette, magába egyesítette, ami az embert kiteszi; mindazzal leszámolt, ami az embert roskasztja. Bemutatta: „Íme az ember!” — Mindazt kiragyogta magán, ami örök isteni. Amit tesz, egyérvényű Isten örök életével. „Jézus nem más, mint Isten emberi alakban; élete annyi, mint Isten emberi élete.” — Míg ember él, míg Isten él: Jézusé a hatalom mind a földön, mind a mennyben. Isten személyesen benne, hogy a személyiség hatalma alá vonja az embert, aki csak a személyiségnek tud hódolni.

Jézus maga a hatalom, mert át tudja adni akaratát, át tudja ömlesztetni szerelmét, békességét s ahol megjelenik, ott minden egyszerre rendbejön. Rajta kívül minden természetellenes, tönkrement, ártó és gonosz, mint aki a nemzetestől távol, szórványéleltre, felszívódásra van kárhóztatva. E ponton felvillan oly szavak mélye, mint: üdvösség, kárhózat; oly cselekmények végzetes szerepe, mint: keresztség és úrvacsóra.

* * *

Mikor ide ért, lesz, aki azon kapja magát, hogy ezideig úgy ment el mellette, mint mohos básiya tövében a krajcáros vásárfiával surranó: gyűszűbe ferdő örömet melengetve a szívével. — Lesz, aki most hőkken meg rajta, hogy az életbevágó kérdések patinás dlszletezését szagolta az élen idézett szavakban. De nem merészelt kikezdeni velük a saját sekélyesség fenyegetése miatt. — Lesz, aki a gyermekidők báját ápolgatta e szavak érintetlen tekintélyében és most félreállana az útjukból, mint a lábrakelt „birnámi erdő” elől, ha egyáltalán volna kitérés.

De mi lehet életbevágóbb a hontalannak, mint a haza; az elftéltnek, mint a kegyelem; az elmerülőnek, mint a mentő kéz? A hazateleplítésnél mi az elengedhetlenebb, mint a keresztlevel? A vér igazolása: „hogy az Ő kenetének részese vagyok”. — A keresztségnél: „hogy a Sátán hatalmából kiszabadított”. — „Tiéd az Ország, a hatalom és dicsőség mindörökké!” — Halleluja!

Káll Dénes.

Mi értelme van a Jóságnak a gonosz világban?

1. A világ legmegrázóbb tragédiái egyikét Shakespeare írta meg a „Lear király”-ban. Azért olyan megrázó ez, mert olyan nagyon gyakori. Lear, a király, fel akarja osztani birodalmát három leánya között s az osztály attól teszi függővé, hogy melyik leánya hogyan tud bizonyosságot tenni szavakkal atyja iránti szeretetéről. A két nagyobbik színes és rajongó szavakban festi, amit apja iránt érez, de mikor a legkisebbre kerül a sor, az ezekkel a szavakkal szemben már nem tud mondani semmit. Csak annyit mond, hogy szereti atyját úgy, amint az neki kötelessége s hogy ez a szeretet nem bír el szavakat s nem is lehet azokkal kifejezni, „Cordélia mit tegyen? Hallgat s szeret.” A felbőszült király száműzi legkisebb leányát s magának bizonyos előjogokat kötve ki, a két nagyobbik leány között felosztja az országot. A gonosz leányok fokozatosan fosztják meg apjukat minden királyi kiváltságtól, amit még magának meg akart tartani s Lear, e szívtelenség és gonoszság következtében esztét veszt, örülten bolyong a vidéken; s mikor a legkisebb, száműzött leánya segítségére jön, az is halálát leli.

Lear tulajdonképpen az az ember, aki az abszolút szeretetet, a teljes jóságot keresi a világban. Akiben megtalálhatná, azt előzi magától, akiben azt gondolja, hogy feltalálja, azokról kitűnik, hogy gonoszok. Ott jár a világban, ahol egymással küzd a jó és a rossz s ahol a jónak nincs jutalma, hacsak az a keserű elégtétel nem, hogy a gonosz is elvész. Lear az ember maga, aki szenvedő tárgya a jó és a gonosz nagy harcának, aki tanuja annak, hogy a világ nem bírja el a jóságot, s hogy ebben a harcban nagyobb erők döntenek emberi sorsok felett, mint az emberi jóság. Ebben a harcban nem lehet pártatlanul állani, nem lehet azt közömbösen nézni. S mégis résztvenni benne, saját életünkbe kerül. Van-e értelme a jóságnak ebben a világban? — erre a kérdésre a Lear király tragédiája azt feleli: *nincsen, semmi sincsen.*

Van azonban egy másik felelet is erre a kérdésre. A legszebben ezt a választ Goethe adta meg, ebben a pár sorában, amely így hangzik: „A hely, hová egy jó ember lépett, megszentelődött. Száz év után szava és tette visszazeng az unokáknak.”

Igen, ebben a világban *nem hibbavaló a jóság és az erény!* Lehet, hogy nem vív ki pillanatnyi győzelmet, lehet, hogy félreértéssel, ellenkezéssel kell küzdenie, lehet, hogy el is bukik ebben a világban látszólag. De évek és évszázadok múlva, mikor már odáig haladt a világ, hogy megérti azt, amit egykor megvetett, amikor új emberek lépnek a világ küzdőterére, egyszerre felragyog a jótett emléke, szent lesz a hely, ahová a jó ember a lábát tette, s azokat a szavakat, amelyek valamikor visszhangtalanul hangzottak el, felkapják mások, az unokák, az utódok és abból élnek, ahhoz visszaszárnak és erőt merítenek belőlük s azok a tettek világítani fognak, mint a csillagok. Semmi jóság el nem vész, meg nem semmisül, hanem mint a mag a föld mélyében egyszer életre kelve hirdeti a jó diadalát a világ gonoszsága felett. Van-e értelme tehát a jóságnak? — *ezerszer is van*, mégha nem látjuk is.

Igy váltakoznak a feleletek erre a kérdésre. Némelyek lelkesedve dicsérik a jóság végső diadalát és hirdetik, hogy egyetlen jó tett sem vész el ezen a földön, csak elrejtőzik annak a hatása; hogy a jóság, igazság, ha későn is, mindig megéli a maga eredményét, diadalmaskodik a gonosz felett; hogy lehetetlen, hogy elveszzen a jó és az igaz, hiszen ez nem férne meg Isten igazságával sem. Az emberi lélek mindig hajlandó erre a gondolatra s maga az, hogy minden irodalmi műtől megkívánjuk a költői igazságszolgáltatás gondolatát, mutatja, milyen mélyen benne gyökerezik a jó diadaláról, a jóság örök győzelméről való hit az emberek lelkében. Viszont más hangok is vannak. Ezek figyelmeztetnek arra, hogy az ilyen indokolatlan és alaptalan optimizmus milyen veszedelmes, hogy a jónak nincs jutalma a földön, hogy a jóságot hátraszorítják, kijátszák, legyőzik ennek a világnak gonosz indulatai s hiába reménykedünk annak győzelmében, ez a győzelem vagy nagyon későn, vagy sohasem következik be. És sokszor úgy érezzük, hogy ez az igaz.

Hiszen aki jó, azt szemben dicsérik, de a háta mögött ki-nevetik s még örvendjen, ha nem tartják bolondnak, aki a maga érdekei helyett a közjót, mások érdekeit tartja szem előtt. Hiszen, nemhogy hatása és értéke lenne a világban a jóságnak, hanem inkább csak kárát és veszedelmét lehet látni; aki jó, azt mindenki megcsalja, kihasználja, annak a sorsa nem a megbecsülés, hanem sokszor megvetés és szegény.

Ha a *Biblia* feleleteit nézzük, itt is találhatunk nyilatkozatokat mind a két oldalról. Jób panaszkodik, hogy a gonoszoknak biztosabb a szerencséje a világban, mint az igazaké, a 73. zsoltár írójá így szól: „irigykedtem a kevélyekre, látván a gonoszok jó szerencsését... ezek gonoszok és örök biztonságban vagyont gyűjtenek. Bizony, hiába tartottam én tisztán szívemet és mostam ártatlanságban kezeimet, mert nyomorgattatom minden napon és ostromoztatom minden reggel“. De más helyen ezt olvassuk: „akinek az Úr törvényében van gyönyörűsége... olyan lesz, mint a folyóvizet mellé ültetett fa, amely idejekorán megadja gyümölcsét

és minden dolgában jó szerencsés léssen". (1. zsolt.) Így váltakoznak a feleletek egymás után, ki nem békíthető és meg nem magyarázható ellentétben, akár egy idealista felfogásból táplálkozzék az egyik s a tapasztalatra hivatkozzék a másik, vagy a bibliából merítse érveit mindkettő. Ma pedig még súlyosabb a kérdés. Ha valaha volt idő, most van az, amikor szükség van a jóságra, az önzellen, hűséges, igaz magatartásra ebben a világban, és ha valaha, akkor viszont most van, hogy legjobban kell rettegnie és visszahúzódnia annak, ami jó és igaz, hogy meg ne semmisüljön a világ gonoszságában.

2. Hogy ebben a kérdésben dönthessünk, meg kell vizsgálnunk azt, hogy *mit értünk jósdág és mit a gonoszság világa alatt?*

Ha így tesszük fel a kérdést: érdemes-e jónak lenni a gonosz világban? akkor ebben a kérdésben az, aki ezt felteszi, elsősorban magára gondol. Úgy nézi magát, mint aki egy ellenkező, gonosz, silány világ kellős közepén áll, talán egyedül, talán másokkal együtt, s aki a maga jósdágával szemben áll ezzel a világgal. Mit értünk így a *jósdág* alatt? Azt a nemes emberi tulajdonságot, *ami bennünk van*, s ami bennünket megkülönböztet a világtól. Nem azt jelenti ez, hogy tökéleteseknek tartanánk magunkat; nem, csak mégis jobbaknak, mint mások és mint a világ. Úgy állunk mások között, mint akikben van valami, ami másból hiányzik. „Én már ilyen vagyok — szokták mondani — nem tehetek róla. Az én jó szívem nem tudja elviselni, hogy igazságtalanság, bűn uralkodjék, nem tudom elnézni a rosszat, kénytelen vagyok tiltakozni ellene.” Felháborodunk, mikor bűnt látunk másoknál és visszahúzódnunk tőle. Vannak emberek, akiknek nem okoz lelkiismeretfurdalást, hogy alkalmazkodjanak a gonoszság divatjához, hogy engedményeket tegyenek az erkölcs és tisztesség rovására, nekünk ez elviselhetetlen. Nem akarunk a rossz emberek társaságába kerülni, s igyekszünk megóvni magunkat attól, hogy a bűn hatalmat vegyen rajtunk.

Általában ez a felfogás az, ahogyan a jósdágot — különösen, ha rólunk magunkról van szó — nézni szoktuk. Úgy tekintjük, mint valami birtokot, mint hozzánk kapcsolódó tulajdonságot, amely szembeállít bennünket azokkal, akik a világban élnek s akik engedményeket tesznek a világnak s a világ szellemének. Sokszor úgy látjuk, hogy ennek reánk nézve hátrányai vannak, hogy kárát valljuk annak, hogy ilyenek vagyunk. Ilyenkor azzal vigasztaljuk magunkat, hogy mégis érdemesebb jónak lenni, mert ezzel jó lelkiismeret jár s mert talán a mi példánkon felbuzdulva más is így cselekszik, s így terjedni fog a jósdág a világon. Máskor elkeserült és haragra ingerel az emberek gonoszsága és megfogadjuk, hogy ezentúl alkalmazkodni fogunk hozzájuk, de mégsem tudjuk megtenni, mert mi már ilyen jók vagyunk s ettől nem szakadhatunk el. Ha „vallásosak” vagyunk, akkor azzal biztatjuk magunkat, hogy majd az örök életben minden eligazodik és megkapjuk jutal-

munkát a kitartásért; ha nem vagyunk, akkor önérzetünkkel, a jócselekedet méltóságával vigasztalódunk.

Ez a gondolkodás mélyen benne gyökerezik az emberi lélekben. Önkénytelenül „vagyunk a jó után és kerüljük a rosszat” — vallja sok tudós elméje az emberi gondolkodásnak. Az az érdekes, hogy ez a gondolkodás a legbuzgóbb, legkomolyabb keresztyéneket fenyegeti legjobban. Akik megismerték Isten törvényét és a keresztyén élet magasrendűségét, azokban annál inkább alakul ki a világgal szemben, a bűn világgal szemben való ellentét, attól való irtózás és az, hogy magukat ettől a világtól megkülönböztetik. Minden ilyen lélek hajlamos arra, hogy megkülönböztessen a világban jókat és gonoszokat, hogy eszerint nézze az embereket s hogy a jóságot valami, az *emberben rejlő* képességnek, kiváltságos és megkülönböztető vonásnak tekintse, amely azt a többitől elválasztja s azokkal szembehelyezi. Így állunk ebben a felfogásban szemben, a jó ember és a gonosz világ. Ez az ellentét kiegyeztetetlen és áthidalhatatlan. Az ember azzal erősíti magát, hogy szembeállítja a gonosz világgal, mert enélkül elvesztené öntudatát, erkölcsi önbecsülését, súlyát és bizalmát önmagában és a jóságban, amelyet lénye alaptulajdonságának s fenntartó erejének vall.

3. Ahogyan az ember a maga jóságában állítja magát s ebben keresi a maga szilárd helyzetét, úgy állítja magát a világgal szembe a világgal szembe annak gonoszságában.

A világ, amely bennünket körülvesz, egy gonosz világ. Ebben a világban emberek vannak, akik a haszon, érdek, hatalom, élvezet uralmáért küzdenek s ennek a küzdelemnek a szolgálatában saját maguk is lemondanak minden másról. A világ gonosz, mert benne igazságtalanság, az erkölcsi törvények lábbaltiprása, egymás megsemmisítése, önzés, irigység és tülekedés láthatók. Ez a gonosz világ nem ismeri, vagy legalább nem akarja elismerni a jót, megveti, gunyolja azt, egyedüli célja a gonoszság és annak diadala. Nem csoda, hogy ebben a világban a jó embernek óvakodnia kell, mert könnyen beleeshetik a világ bűnének törébe. Itt a bűn uralkodik s a legjobb, amit az ember tehet, hogy megóvja magát a világtól és nem alkalmazkodik hozzája. Az olyan időben, amikor elárad a bűn és hatalomra jutott a gonoszság, az igaz ember legjobb, ha hallgat, visszavonul s vagy csak a legszűkebb körében próbál küzdeni a gonosz ellen, vagy, ha meg tudja tenni, amit sokan megtesznek, maga is beáll a többiek közé, igyekszik érvényesülni s nem törődik azzal, hogy mit szól ehhez a törvény és lelkiismeret.

Az a gondolkodás, hogy a világ gonosz és a bűn fészke, szintén mélyen gyökerezik az emberi lélekben. Ahány szekta volt a világon, mind ezzel a jelszóval indult s mindegyiknek az volt a gondolata, hogy a jókat el kell választani a gonoszoktól s meg kell óvni azok hatásától. Minden aszkézisnak az a kiindulópontja, hogy az emberben lévő jót csak úgy lehet megőrizni, ha a világtól elszakadunk és megvetjük azt. Bibliái intésekre is hivatkoz-

hatunk: „Ne szabjátok magatokat a világhoz” — olvassuk egy helyt, „ne szeressétek a világot” — mondja egy másik apostol. Itt vannak a hívők, a jók, az igazak összegyűjtve, mint egy védett és elszigetelt helyen, körülük zajong és zúg a világ, a bűn, a gonoszság árja; mit kell itt tenni egyebet, mint visszavonulni s igyekezni megtartani ezt az ellentétet, hagyni a világot s a bűnt Isten ítéletére, megtartani magunkat a világ gonoszságának minden hatásától. Aki most így nézi a világot, a bűn és a gonoszság, a hálátlanság, a jó megremmisztésének, minden igazság és jószág elleni küzdelemnek a világát, — az ezt a világot magán kívül látja, egy reánézve idegen világot lát, amelytől ő különbözik s amellyel közösséget nem vállal. *Ebben a világban a jósdagnak nincs értelme, nincs kilátása.* Csak két dolgot lehet tenni. Vagy azt, hogy minél inkább visszahúzódok a magam körébe, a jók körébe s teszem a jót, a világ gonoszsága ellenére, azért, mert tudom, hogy nem lehetek mást, vagy pedig belátva annak hiábavalóságát, igyekszem megalkudni a világgal és alkalmazkodni hozzá.

4. Ha most azt nézzük, hogy ez az ember, ezzel a világgal való szembenállásában és magatartásában helyesen gondolkozik-e, a következőket látjuk:

Ennek a szemléletnek egyik nehézsége az, hogy amikor a világban a jót és rosszat szembeállítjuk egymással, *magunkat úgy nézzük, mint akik az egyik oldalon* és pedig a jó oldalán vagyunk, *a világot pedig úgy, mint amely a gonoszság fészke és helye.* Sőt nemcsak magunk és a világ, hanem saját magunk és más emberek között is *megtesszük ezt a különbséget s szembeállítjuk magunkat így másokkal.* Az egyik oldalon állunk mi, akik a jószágot személyesítjük meg, a másik oldalon a világ és az emberek általában, akik a gonoszság képviselői. Világos, hogy erről az alapról ezt a kérdést nem lehet megoldani. Mikor magamat másokkal is szembehelyezem, tulajdonképpen *kiszakítom magam* az emberek és a világ közösségéből, egy más térre és szintre helyezem magam s így lehetetlenné teszem az egész kérdés megoldását. Ha olyan lényekről volna szó, akiknek ehhez a világhoz semmi közük nincsen, akik nem ebben a világban élnek, ha a mi életünk, munkánk, egész valóságunk nem volna ehhez a világhoz s az emberekhez kötve, akkor ezt a kérdést így meg lehetne oldani. Akkor a megoldás módja és sikeres útja az lenne, hogy ki kell ebből a világból válni, el kell szakadni azoktól a lényektől, akiknek lényege a bűn, sorsukra kell hagyni őket, vagy — és ezt épen úgy megtehetnénk — a magunk felsőbb, e világtól független lényével beleavatkozhatnánk a küzdelembe és a jó oldalára dönthetnénk el azt. A helyzet azonban nem ez, hanem az, hogy mi, akik előtt ez a kérdés áll, benne vagyunk a világban, közöttük vagyunk az embereknek, nem szakíthatjuk ki magunkat sem a világból, sem az emberek közül anélkül, hogy a saját existenciánkat ne veszélyeztetnénk, sőt meg ne semmisítenénk. Ide vagyunk kötve, ez a

világ nekünk emberileg nézve a sorsunk s ezek az emberek a mi sorsunk részei és részesei. Már a kérdés fellevésénél történik itt tehát az a hiba, hogy a kérdéssel nem a magunk emberi existenciájában akarunk szembeállani, hanem úgy, mintha különálló, független existenciánk volna a világtól és az emberektől. Pedig ez téves és helytelen már a kiindulási pontban s így téves és helytelen lesz a kérdés megoldása is. Mihelyt a világot úgy nézem, mint amelyben én magam is benne vagyok, mihelyt az embereket úgy nézem, akik között én is helyet foglalok, vagyis mihelyt a másikkal a magam existenciájában akarok találkozni, azonnal megváltozik a helyzet.

Akkor már nem beszélhetek egy világról, amely kivülem van, hanem csak egy világról, amelyhez én is hozzá tartozom, amelytől nem tudok elszakadni, amelyben élek, s amelyhez életem minden külső és belső vonása elválaszthatatlanul kapcsol oda. És nem beszélhetek emberekről, így általában és rajtam kívül levő emberekről, hanem csak olyanokról, akikkel elszakíthatatlanul egybe van fonódva az életem, mert nem emberek, hanem testvéreim, velem együtt élő, küzdő, sőt velem együtt a bűnben élő testvéreim.

Még világosabban mutatja a kérdés helytelen felvetését az, ha arra gondolunk, hogy ez a világ és ezek az emberek nemcsak körülöttünk vannak, s mi nemcsak létünkben vagyunk hozzájuk kötve s egyek velük, hanem *minőségünkben* is. A világ, amely gonosz, nemcsak maga bűn alatt levő világ, hanem mi magunk is a bűn alatt levő világban s a bűn alatt álló emberek között élünk, mint azok egy tagja. A második hiba tehát, amit a kérdés ilyen fellevésénél elkövetünk az, hogy úgy nézzük mintha a világ bűne s az emberek bűnei alól *mi ki volnánk véve*, nem érezzük, hogy ezzel a világgal egy életet alatt vagyunk s ezekkel az emberekkal a bűnnek olyan szolidaritásában, amelyből magunkat ki nem vonhatjuk. Nem mondhatom gonosznak a világot, anélkül, hogy magamról is ne mondjam ezt az ítéletet, mert én csak ebben a világban élhetek, csak mint annak egy része nézhetem magamat. És nem mondhatom gonoszoknak az embereket általában, anélkül, hogy saját magamat közéjük ne soroznám, mert ezek az emberek a bűn alá vetettségben osztoznak velem s én osztozom velük, nem szakadhatok el tőlük s nem tagadhatom meg őket anélkül, hogy saját magamat meg ne tagadnám. Az a gondolkozás tehát, amely két csoportra osztja az embereket s saját magát megkülönbözteti másoktól, megtagadja a bűn valóságát saját magára nézve, ki akarja magát venni a bűn közösségéből, de mikor ezt teszi, egyúttal kiveszi magát az élet közösségéből is, mert az ember élete ezen a világon a bűn alatt levő élet, amelytől nem szabadulhat. A világról és az emberekről, sőt saját magáról is, teljesen hamis képet táplál magában, aki így gondolkozik, olyan képet, amely nemcsak hibás, mert félrevezeti az embert, de veszedelmes is, mert e félrevezetés útján tehetetlenné és egyedülvalóvá teszi. A nagy idealisták ezért vannak kitéve a legnagyobb tévedéseknek és legsúlyosabb

csalódásoknak s ezért éri őket a legnagyobb kiábrándulás, mert hamis képet tápláltak önmagukban a világ, az emberek s önmaguk felől.

Az egész kérdés feltevésében azonban, amelyben az ember saját magát a gonosz világgal szembeállítja, még egy *harmadik* tévedés is van és ez az, hogy a jó és gonosz megítélésének jogát, a választás jogát saját magának igényli. Úgy nézi a kérdést, mint egy kivülálló, akinek joga van választást tenni igaz és hamis, jó és gonosz emberek között s ezzel a jóság és gonoszság, az igaz ember és a gonosz világ ellentétét úgy nézi, mintha e kérdésben a döntés neki volna fenntartva. „Érdemes-e jónak lenni a gonosz világban?” — ez a kérdés ekkor úgy néz ki, mintha tőlem függene, hogy akarok-e jó, vagy akarok gonosz lenni, holott a jóság számunkra nem tetszésszerű és akaratunktól függő lehetőség, hanem parancs, amelynek engedelmeskedni kell s amelyet akkor sem tagadhatunk meg, ha ezerszer is bebizonyul, hogy jónak lenni sem nem érdemes, sem nem lehet. Nem dönthetünk Isten parancsa érvénye felett, ami minket kötelez, mert ez nem függ attól, hogy érdemes e, hasznos-e, eredményes-e jónak lenni, engedelmeskedni, hanem attól, hogy ez parancs, amit nem tudunk lerázni magunkról.

5. Most ezeknek a gondolatoknak a világánál nézzük meg megint a kérdést: mi értelme van a jóságnak ebben a gonosz világban? és próbáljunk megfelelni rá úgy, hogy kikerüljük a kérdés helytelen magyarázatát.

Ezt a feleletet csak *hitben* találhatjuk meg, ha hit világánál vizsgáljuk, mit értünk jóság és mit a gonosz világ alatt.

A világot a hit úgy nézi, mint amelyik bűn alatt van, amelyben a gonoszság tehát nem a világ sajátos és önmaga létéből folyó tulajdonsága, hanem a bűn következménye. Ami rossz és gyarlóság ebben a világban van, az abból a bűnből származik, amelyet az ember hozott reá s annak az átoknak a következménye, ami a bűnesetkor hangzott el: „átkozott lesz a föld te miattad!” Ez a gonoszság az embert is, tehát én magamat is magába foglal és a maga körébe von le. Isten ítélete a bűn felett énrajtam is elhangzott s engem is ér. Nem különböztethetem meg tehát magamat a világtól s ebben más emberektől azzal, hogy én jó vagyok, a világ pedig gonosz, mert ebben a bűnben saját magam is osztozom. Csak egyet tehetek: saját magamat a világgal együtt odaállíthatom Isten ítélete alá, megalázhatom magam, hogy felvegyem az ítélet súlyát. A hitben lesz ez a gonosz világ az én világom, a gonosz emberek az én testvéreim, akikkel együtt vagyok, akikkel a bűn közösségében osztozom. A világ gonoszsága csak még jobban rámutat a saját magamban levő bűn hatalmára, szörnyűségére és félelmességére. Én, a bűnös, állok Isten előtt egy olyan világban, amely nem kevésbé és nem jobban bűnös, mint én magam s amelytől el nem válhatok, mert nincs jogom és lehetőségem magam kivenni belőle.

De ugyanez a gonosz világ egyúttal az is, amelyben a meg-

váltás megtörtént s amelyre ez a váltság vonatkozik, tehát megváltott világ is. Ez azt jelenti, hogy akármilyen gonosz a világ és bűnösök az emberek, Isten váltsága ebben a világban jelent meg; itt járt Az, aki megtörte a bűn hatalmát s aki azt mondta: „nem azért jött az embernek Fia, hogy kárhoztassa a világot, hanem, hogy megtartassék a világ őáltala“. Ugyanez a világ, amelyben naponta történik bűn, naponta ül diadalt a gonosz, ugyanazok az emberek, akiket úgy látunk, mint a gonoszság képviselőit és terjesztőit: a Krisztus világa, amelyről Isten kegyelmi üzenete szól s Isten gyermekei, akikért Krisztus meghalt, akiket megváltott és akikről azt a bizonyosságot tette, hogy azt akarja, hogy ahol ő van, azok is ott legyenek. Nem tehetjük tehát, sem, hogy felháborodjunk, sem, hogy kétségbeesünk a világ gonoszsága s az emberek bűnei felett, sem, hogy reménytelenül nézzünk ennek sorsa elé, mert az már más kézben van, nem a mienkben, hanem a bűnt gyűlölő, de azt váltságával és kegyelmével meggyőző Isten kezében.

Hol van most a jóság és a gonoszság, hol vagyunk mi, a jók és hol van a gonosz emberiség és világ? Mind Isten kegyelmes kezében, amelyben ő tart s amelyben ő megtart. Itt állunk mi, bűnösök, egy bűnös világban s mindnyájunknak, ennek az egész világnak egy reménysége van: a kegyelem reménysége.

A másik kérdés: hogy nézi a hit a jóság kérdését? A hit szemében nincs emberi jóság, nemhogy emberi tökéletesség lenne, csak alázatosság, csak bűnbánat, csak a kegyelemre rábizás van. Nem lehetek önmagamtól és önmagamért jó, nem hozhatok elő magamból semmit, ami ezen a világon bármit is változtathatna, vagy ennél a világnál s az embereknél bármiben is különb lehetne. Nincs egyetlen emberi gondolat, amivel a világot jobbra tudnám tenni s ami emberi gondolat volt valaha ilyen, az mind megromlott és eltévedt a bűn következtében. De van jóság, ami nem más, mint engedelmesség, a hitben és a kegyelem által való engedelmesség. Mert amennyire az én emberi jóságom a bűn hatalmában, Isten ítélete alatt van, úgy az a jóság, amely Isten Lelkének indításából és munkájából származik, ami tehát nem az enyém, hanem Istené, tud győzni a bűn felett, de nemcsak a világ, hanem elsősorban a *magam* bűne felett. Az én jóságom nem lehet más, mint Isten munkája bennem, a Szentlélek által ébresztett engedelmesség Isten akaratának.

Van-e tehát értelme a jóságnak ebben a gonosz világban? Erre a kérdésre azt kell felelni: *nincs*. Nincs, mert nincs értelme, haszna, magyarázata a kegyelemnek, sőt emberi szemmel felmérhető és látható eredménye sincs. A jóság, a hitben való engedelmesség *önmagdért* van, anélkül, hogy gondolna arra, mi lesz a sorsa, lesz-e hatása, nyerek-e érte és általa valamit; engedelmeskedem, *mert nem tehetek mást*, mert erre kényszerít Isten Lelke, aki vezet és irányít. Ez a világ gonosz s ezt a gonoszságot saját magamban is megtalálom. E világ szerint a jóságnak értelme és haszna nincs. Hallottuk, hogy mondja zsoltárfíró: „Hiába tartotta n

tisztán szívemet és mostam ártatlanságban kezeimet, mert nyomorgattatom minden napon és ostoroztatom minden reggel.“ Mikor ezt elmondta, szünetet tart s akkor így folytatja: „*De* én mindenkor veled vagyok, te fogod az én jobbkezemet!“ Ez a *de*, ez a kérdés magyarázata. Ha gonosz is a világ, ha ostoroztatom és nyomorgatás vesz is körül, minden nyomorúság, minden hiábavalóság, minden ellenkezés dacára *mégis* én veled vagyok. Nem tehetek róla, nem kerülhetem ki, Isten az, aki tart és kényszerít engem.

A Krisztus váltsága az, amely ezt világosan mutatja. Mi az értelme, mi a haszna a Krisztus jóságának? Semmi. A gonosz világban, őt gyűlölő és reá törő emberek között, a Gecsemánében és a kereszten — úgy látszik ez a jóság és szeretet hiábavaló és haszontalan volt. És *mégis*, belőle a bűnből való szabadulás, váltság, kegyelem fakadt. A Krisztus jósága váltságot hozott a világnak. A mi jóságunk már nem szükséges, hogy megváltsa a világot, a mi jóságunk csak *bizonyoságtétel* a kegyelem és Isten diadala felől. Hűségesen : eredménnyel, ellenkezéssel, kudarccal nem törődve teszünk bizonyoságot afelől, hogy van váltság a bűnben élő világ és bűnben élő emberek számára s ezt onnan tudjuk, mert mi magunk megtaláltuk ezt a kegyelmet. És a kegyelem izenetének a nyomán mások is megtalálják azt.

Ez a jóság értelme egy gonosz világban.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Érdemes-e a görög nyelv terhét hordoznunk ?

Vitéz *Bessenyei* Lajos dr. a görög nyelv tanításáról a *Protestáns Tanügyi Szemle* 1941 márciusi számába frott cikkét azzal a kérdéssel vezeti be, hogy vajjon érdemes-e még erről cikkezni. Kezdő sorainak lemondó hangja ellenére is azonnal sejteni lehet, hogy a görög nyelv tanításának *hasznos* és *szükséges* voltát igyekeznek majd bebizonyítani. El kell ismernem, hogy fáradozása a hasznosság tekintetében nem volt hiábavaló, de a görög nyelv tanításának szükségességéről minden helytálló érvelésével sem tudott meggyőzni. Még pedig azért nem, mert azt az eszményi hármast, amelyet az 1926, illetve az 1934. évi tanterv a görög nyelv tanítása elé tűz, elérni nem lehet, megközelíteni is csak kivételes esetekben. Nem lehet az iskolában a görög írók műveinek megértésére és szabatos fordítására való készséget megszerezni (a), sem az irodalmi termékek ismerete alapján a görög nép életében és gondolatvilágában tájékozást nyerni (b), sem pedig művelődésünk klasszikus forrásait ezen az úton megismerni és megérteni (c). Sok év tapasztalata mutatja, hogy nem lehet. Ha pedig nem lehet, akkor nem érdemes rá sem 22, sem 19 órát elvesztegetni, de még 15 öt sem.

Ezen lehet szomorkodni, lehet csodálkozni, lehet akár a tanítás csődjéről is beszélni, csak szemet húnyni a valóság előtt és azt mondani, hogy minden jól van úgy, ahogy van, nem szabad. De még csodálkozunk sem szabad túlságosan, mert hiszen a 34 órában tanított latin nyelvvel sem lehet ezeket a célokat elérni. Pedig ezt a nyelvet olyan korban kezdjük el adagolni, amely a szókincs megszerzésére és megtartására, a nyelvtani elemek elsajátítására sokkal alkalmasabb. Ráadásul még érettségi tárgy is, amelyre a tanulók, köztudomás szerint, általában nagyobb gondot fordítanak.

Mi ennek az eredménytelenségnek az oka? A tanárok nem, hiszen a lelküket is kiteszik, hogy jobb eredményt érjenek el, újabb és újabb fogásokat eszelnek ki, hogy megkönnyítsék a tanulást. A módszerben sincs hiba, tökéletesítik, válogatják, hogy a tanítást természetesebbé tegyék. A tanulókat sem vádolhatjuk, hiszen a legtöbbször a tanárok is elismerik, hogy megteszik mind-

azt, ami tőlük telik. Nem marad más hátra, minthogy a tantervet okoljuk, vagy azért, hogy a görög (latin) nyelv tanításának célját elérhetetlen magasságban tűzte ki, vagy azért, hogy a többi tárgy tanításában is igen sokat kíván. Szóval az eredménytelenségnek vagy a célkiűzés túlzása, vagy a túlterhelés az oka. Harmadik oknak az osztályok zsúfoltságát, a tanulók megrostálásának hiányát tekinthetjük.

Valószínű, hogy mind a három tényezőnek szerepe van a dologban, egyik súlyosbítja a másikat. Ezért aztán tanár és tanítvány úgy segít magán, ahogyan tud. Az egyik lemond a cél b) és c) pontjáról, megelégszik azzal, hogy az a) pont követelményeit a jobbakkal úgy, ahogy eléri; a másik arra vigyáz, hogy túlságosan meg ne terhelje magát, ösztönösen, mégis okosan védekezik az ártalom ellen: mindenből egy keveset. Legfeljebb abból tanul többet, amit könnyen tud elsajátítani, amihez hajlamai vonják, esetleg azt, amire az életben — különösen ha már pályát választott — szüksége lesz.

Azt hiszem, most jutottunk el a kérdés leglényegéhez: a gyerekiifjú azt tanulja meg, amire szüksége van vagy lesz, amit muszáj. Bizonyosság erre az is, hogy a román uralom második évtizedében tanítványainknak legalább fele jól megtanulta a román nyelvet, másik egynegyede kevésbé jól, de túrhetően és legfeljebb egynegyedének nyelvtudása volt olyan hézagos, hogy nem bírta letenni az érettségi vizsgát. Megtanulta, mert ez volt a továbbhaladásnak, a boldogulásnak legelső feltétele. És megtanulta magyar iskolában, magyar környezetben is, nemcsak az állami román nyelvűekben.

Ebből az következik, hogy azokra a tárgyakra kell nagyobb gondot fordítanunk, tehát több órát szánnunk, amelyekre ifjúságunknak ma elsősorban van szüksége. Nem kell azért a formális képzés következményeit sem elhanyagolnunk (erre különben bármely tárgy, minden tárgy alkalmas), de a súly mégis essék az élőnyelvekre és a természettudományi tárgyakra. A XX. században, melyet szeretnek a technika századának is nevezni, megszűntek a távolságok, a közlekedés gyorsasága, a termelés fokozása és az árúk gyors szállítása közelebb hozta egymáshoz az embereket és nemzeteket a szó valódi és átvitt értelmében is (a háború csak véres és szomorú közjáték, amely csak látszólag és pillanatnyilag mond ellent az előbbi tételnek). Az élőnyelvek tanulásának ez a körülmény is fokozza jelentőségét, de a természettudományok éppúgy megérdemelnék (ifjaink még inkább), hogy nagyobb teret, több órát juttassunk nekik a gimnáziumi tanítás tervében.

Ha az óratervet megnézzük és összehasonlítjuk egyfelől a régi, holt nyelvek óraszámát az élőnyelvekével, másfelől a humánus tárgyakét a reálisakéval, azt látjuk, hogy a latin és görög nyelv együttes óraszámára $34+15=49$, a német és francia (angol, olasz) nyelvére csak $20+15=35$, a különbség a klasszikus nyelvek javára 14 óra. Tekintélyes szám ez, ha meggondoljuk, hogy a földrajz

óraszámá csak 11, a természetrajzé 12, a természettané a vegytannal együtt is csak 13. Még feltűnőbb a másik egybevetés eredménye. A humánus tárgyak (hittan, magyar, történelem, latin, görög vagy francia, német, bölcsészet) óráinak száma 133, a reálisaké (gazdaságtan, földrajz, természetrajz, vegytan, természettan, számtan) csak 65, vagyis az elsőnek fele sem, pedig ide számítottam a gazdaságtant is.

Az élőnyelveknek és a természettudományoknak nagyobb teret juttatni természetesen csakis más tárgyak rovására lehet. Egyes tárgy(ak) megszüntetése, mások óráinak leszállítása, a tanítás anyagának arányos csökkentése nélkül semmit sem lehet tenni, mert már eddig is a tanulók túlságos megterheléséről beszélünk. Ezért kell lemondanunk a görög nyelvről, ha még oly hasznos volna is, mert a tárgyak közül mégis legkevesebbé szükséges és a klasszikus ismeretek pótlása más úton elvégezhető. Erről később még szölok.

A tanulók véleményére és választására ugyan nem lehet túlságosan sokat adni, mégis jellemző, hogy minálunk, a kolozsvári református kollégium gimnáziumában a görög nyelv tanulására az iskolai év elején, a beíráskor egyetlen tanuló sem jelentkezett. A tanterv lényegbevágó módosítása előtt nem volna egészen hiábavaló (legalább helyenként) megszavaztatni a tanulókat, hogy ők miféle tárgyakat tartanának legfontosabbaknak, megvallatni, hogyan osztanák fel a rendelkezésre álló óraszámot az egyes tárgyak között. Ezek a válaszok a tanulók hiánycs világ- és életismerete ellenére is nem volnának tanulságnélküliek. Nemcsak az ifjak gondolkodását olvashatnók ki belőlük, hanem rájövész a szülőkét, a társadalmét is. Különösen akkor volnának tanulságosak, ha a válaszokat meg is okolnák. Minden intézetben szokásos a tanulók önképzésének és öntevékenységének előmozdítására pályadíjakat tűzni ki egyes kérdések (pályatételek) megoldására. Ez a kérdés is alkalmas volna ilyen tételül. A gazdasági és társadalmi ismeretek tárgyához lehetne kapcsolni, ha éppen jogcimet kellene hozzá keresni.

A korszerű, célszerű és eredménnyel kecsegtető tanterv a tárgyak óraszámának arányosabb elosztásával és az egyes tárgyak anyagának arányosabb elhelyezésével sem volna kielégítő módon megoldva, ha nem szüntethetők meg a *zsúfolttságot*. Ez a kérdésnek legfontosabb, de egyúttal legnehezebben megoldható része. Itt ugyanis nem elég a tanulókat felvilágosítanunk, nem elég, ha a tanárikar minden tagja, akár naponként prédikál a szellemi munkások állástalanságáról, az álláshoz jutottak tengődéséről, éhbéréről, vagy a szabad pályán lévő értelmiségiek, kereskedők, iparosok kereseti lehetőségéről, függellenségéről, vagy arról, hogy ezeknek munkája nemzetgazdasági szempontból a tisztviselőknél talán még fontosabb, mindennek vajmi kevés fogamatja lenne, míg magukat a szülőket, az egész magyar társadalmat meg nem győztük erről az igazságról, mert hiszen a gyermekek pályaválasztása

legtöbb esetben a szülőktől függ. Míg az értelmiségi ember nem tartja magához és családjához méltónak a kereskedelmi és ipari foglalkozást, míg fél gyermekét olyan pályára nevelni, ahol igazi rátermettségre, kezdeményező bátorságra, vállalkozó kedvre van szükség, addig ezen a téren számottevő, érezhető javulás nem lesz. Pedig erre — úgy látszik — nincs sok remény.

A keleti és erdélyi részek hazatérése után megtartott érettségi vizsgálatokra sok száz ifjú és nem ifjú (30—40 éves) ember jelentkezett, akinek már biztos kenyér volt a kezében, de otthagyták az egyelőre ugyan még bizonytalan biztosabbért, a reménybeli köztisztviselői állásért. Mert ennek ellenállhatatlan csábító ereje van; annál erősebb, minél bizonytalanabbá és ingataggá válik a szabad pálya a gazdasági válságok, a háborús bonyodalmak és az irányított gazdasági élet miatt. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy közfelfogás szerint legnagyobb úr az, akinek legtöbb pénze van, de utána nyomban azok következnek, akik hivatali asztal mögött ülnek és onnan, mint védett várból, tárgyalnak az ostromló polgárokkal. Ezért olyan nehéz a kérdés megnyugtató megoldása, mert ime az iskolapolitikába beleszól a gazdasági, az országos, sőt a világpolitika is; ha nagyot akarnék mondani, azt mondanám, hogy minden összefügg mindennel.

A társadalom nyomásának az iskola a maga erejéből nem tud sikerrel ellentállni. Arról is meg vagyok győződve, hogy felsőbb helyről jövő parancs sem változtatna sokat a helyzeten. Az érdemesek kiválasztására, a felső osztályokba nem valók kiselejtezésére eddig is elég sok utasítás és tanács hangzott el látható eredmény nélkül, mert a közvélemény befogása erősebb, a közvetlenül ható tényezők ereje nagyobb volt az iskoláénál és minden felső rendelkezésnél.

Bizonyára vannak elég sokan olyanok, akik a tanterv újabb és még alaposabb megváltoztatásától húzódnak, annyi kísérletezés után újabba kezdeni irtóznak. Ezt meg is lehet érteni, az ember nem szívesen mond le a megszokottról, még akkor sem, ha kevésbé életbevágóról van szó. Az is kétségtelen, hogy minden változás zökkenővel jár, de miért ne térnénk rá az új útra, ha megfelelőbb célhoz vezet, még ha kezdetben kissé rögzös is.

Régi céljainkról sem kell teljesen lemondanunk, csak az eszközök és módok változnak. Még arra sincs szükség, hogy a görög irodalmi, művészeti stb. ismeretek közlésére külön órákat iktassunk a tervezetbe, mint hajdan, a görögpótló tanulmányok korában. Ámbátor a görögpótlások rendszerint többet tudtak a görög világról, mint a görögösök. A görög tudnivalók legnagyobb és fontosabb részét mind meg lehet tanítani más tárgyak keretében. A görögök istenhitéről a vallástörténetben, az ókor történetében és a római mitológiával kapcsolatosan lehet beszélni, a görög történelmről, a filozófiáról, a prózai írásművek rendjén, a homéroszi eposzokat, a görög lírai és drámai költészetet a költői művek között kell meg tárgyalni, a görög képzőművészetről a rajz tanításakor lehet meg-

emlékezni. És még hány helye és alkalma van az összekapcsolásnak. Ez a munka még többletet is alig jelent, mert ezek a részletek eddig is helyet kaptak az egyes tárgyak anyagában.

Azok pedig, akiknek bármely okból a görög nyelv ismeretére van szükségük, magánúton sokkal jobban és rövidebb idő alatt elsajátíthatják. Rövidebb időnél nem a négy évnél rövidebb időre gondolok, hanem a kevesebb óraszámra. A gimnázium ugyanis 33 szor (ennyi hét van egy iskolai évben) 15 órát fordít a görög nyelv tanítására, ez annyi, mint 195 óra, vagyis csaknem másfél éven át naponként 1—1 óra. Világos, hogy ennél sokkal kevesebb (2—3 hónap) elegendő ahhoz, hogy a gimnázium eredményét elérjük. Egy félév alatt napi 1 órai magántanulással sokkal meg is haladjuk. A katolikus papjelöltek sem a gimnáziumban tanulják meg a latin nyelvet, hanem a papi szemináriumban. Azért a latin nyelvre sem érdemes olyan sok órát fordítanunk, 5-tel többet, mint a magyarra. Pedig milyen régi az a panasz, hogy ifjaink nem tudnak sem szabatosan és világosan, sem magyarosan fogalmazni, de még a helyesírást sem sajátítják el kifogástalanul. A magyar órák szaporítása sohasem volt lehetséges.

Nem kell tehát félni a görög nyelv eltörlésétől, a veszteség miatt többet nyerünk másult. Igaz, minden bajunkat ez sem tünteti el, de más tényezőkkel együtt előmozdíthatja egy jobb és egészségesebb tervezet kialakítását, eredményesebb és észszerűbb tanítás bevezetését.

Brüll Emanuel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Miképpen hozható összhangba a ref. keresztyén családi és iskolai nevelés?

(Folytatás.)

Semmivel sem lehet a szülőt megnyerni vagy megbántani inkább, mint gyermekén keresztül. Egy szülő sem venné szívesen, ha gyermeke hibáit a nyilvánosság előtt felszínre dobnák. Hiszen melyik szülő az, aki ne keresné a felmentést legelvetemültebb gyermeke számára is? Melyik falusi szülő hiszi el, hogy az ő gyermeke gyengébb felfogású, hanyagabb, vásottabb, mint akárkié? Szükség van tehát zártkörű értekezletre is, ahol a személyi természetű nevelési kérdések négy szemközt bizalmasan megtárgyalhatók legyenek. Ezt egyszerűen tudomására hozzuk az értekezletnek és felszólítjuk a szülőket, hogy ilyen természetű kérdésekben bizalommal forduljanak a tanítóhoz. Kitézzük a pontos időt, lehetőleg az értekezlet utánra vagy valamelyik közelebbi pontos időre. A megbeszélés helye az iskola legyen és a kitűzött idő alatt a lekipásztor és tanító tartózkodjék az iskolában, ha jelenik meg szülő, ha nem. Először nem lesz nagy látogatottsága az intim értekezletnek, mert új dolog s mint minden új dolog, bizalmatlanságot szül. Akad azonban egy két szülő, aki hallgat a hívó szóra s ha a velük való beszélgetés tapintatos módszere meggyőzi őket e négy szemközti beszélgetés szükségességéről, annak híre megy és később mind többen-többen fogják igénybe venni e tanácskozási módot.

A bizalmas beszélgetések során őszintén fel kell tární a szülő előtt gyermekének egész lényét jó és rossz oldalaival együtt. Meg kell beszélni, hogy közösen mit tehetnek a gyermek érdekében a bajok, hibák, bűnök leküzdésére. Természetesen nagyon tapintatosaknak kell lennünk és rá kell vezetnünk a szülőt annak elismerésére, hogy mindez, minden mellékcél kizárásával, egyedül gyermeke érdekében szükséges.

Az intim tanácskozásokon beszélhetjük meg egy esetleges szülői és gyermeklátogatás lehetőségeit is.

Szülő és gyermekek látogatása egy másik alkalom arra, hogy a helyes nevelésre példát is adjunk és tanácsokat is osztogassunk. Az összes lehetőségek között ez a legnehezebben keresztül-

vihető feladat: minden szülőt, minden gyermeket meglátogatni. Fizikai idő nem áll rendelkezésünkre. Pedig ha kivételezünk, felmerül a gyanú: „Bezzeg a szomszédot nem látogatta meg, csak az én gyermekemet tartja olyan rossznak, hogy a kapumra jön prédikálni.“ Vagy: „Bezzeg a nagy gazdákat meglátogatja, de az én szegényes hajlékomat kikerüli.“ Különösen falun hétköznapi módon alkalmatlan is lehet a tanító látogatása a mindennapi munkájukkal elfoglalt szülők előtt. Sok háznál a szívesen fogadás is elmarad. Éppen ezekre való tekintettel a legkomolyabb és legalaposabb előkészítő munkáknak kell megelőzniük ezeket a látogatásokat. Szülői értekezleteken, de különösen az azt követő szemtől-szembeni beszélgetések alkalmával, amikor már érezzük, hogy a velünk szemben álló szülő, minden gyanúsítástól távol, tisztában van azzal, hogy a legnemesebb szándék teremtette meg közöttem és a gyerekek között a felelősségi viszonyt, amikor a szülő gyermekéért aggodóvá válik és elismeri, hogy szüksége van az én segítségemre: akkor jövök elé azzal a tervvel, hogy — ha nem lennék terhére — egy napon meglátogatnám házában és ott majd folytatnánk az itt megkezdett beszélgetést.

A látogatónak mik a teendői? A szokásos érdeklődő kérdéskérdések után érdeklődünk a gyermek napi rendje felől. Mikor szokott reggel felkelni? Szokott-e reggel, asztalnál, este imádkozni? Melyek a gyermek napi imái? A szülők szoktak-e gyermekekkel együtt imádkozni? Ha nem, hogy szokták azt végig hallgatni? Kutassunk csak emlékeink között. Látjuk-e imádkozó szüleinket? Történt-e meg gyermekkorunkban, hogy édesanyánk vagy édesapánk velünk együtt mondta áhitattal gyermekimádságunkat? Ha igen, akkor lehetetlenség, hogy annak most felnőtt korunkra is kiterjedő nevelő hatását ne érezzük. Gondoljuk meg azt is, nem merül-e fel a gyermek lelkében a töprengés: miért kell neki imádkozni, ha szülei azt maguk részéről szükségtelenné tartják? Talán csak a gyermekek részére kitalált külön kötelesség vagy külön mulatság ez, ami a játékos kor tartamáig van rákényszerítve?! A gyermekekkel nem imádkozó szülők észrevehetik, hogy gyermekeik növekedésük arányában veszítik el imádkozó kedvüket. Hangosan imádkozó gyermekekből magában suttogó, titokban imádkozó gyermek lesz, majd ki-kimarad az imádság, teher lesz az ő számára, később egészen elmarad, hiszen ő már nagy és a nagyok nem szoktak imádkozni. Ő úgy látta, a nagyoknak szívesen az Istennel beszélgetni. Rá kell nevelni szülőt és gyermeket, hogy a mindennapi áldásokért hálát tudjon adni Istennek. Az imádkozással kapcsolatban ezekről a kérdésekről lehet beszélgetni a szülőkkel. S hogy a példaadás is meglegyen, látogató lelkész és tanító eltávozás előtt pár szóban adjon hálát Istennek ez áldást ígérő alkalomnyújtásért.

Látogatásunk alatt még sok mindenre kell kiterjednie figyelmünknek. Érdeklődünk kell afelől is, hogy mikor szokta a gyermek napi leckéjét megtanulni, alkalmas-e, elég-e a ráfordított idő.

Mit tanul a legnehezebben? Szívesen tanul é, vagy kényszerrel és unottan? Napi leckéjén kívül olvasgat-e egyebet is? Mik az olvasmányai? Szokott-e vagy szoktak-e együtt bibliát is olvasni? Vagy egyáltalán van-e biblia a háznál? Mivel szokta a gyermek szabad idejét tölteni, segít-e szüleinek kényszer nélkül? Szolgálatkész-e? Milyen munkák érdeklik leginkább a gyermeket? Az egyik gazdasági munkákra mutat nagy hajlandóságot, másikat különböző kézimunkák érdeklik. A szülők, akik azelőtt nagy általánosságban kedvezőtlen színben üntették fel gyermeküket, most a részletkérdéseknél ragyogó arccal szedik elő és mulgatják gyermeküknek fűrt-faragott kézimunkáit, várva elismerésünket. S ha a látogató lelkes vagy tanító a gyermekben felismer valamilyen ipari munkára való tehetséget, beszélje meg a szülővel a gyermek ipari pályára menésének a lehetőségét. Jól tudom, faji érdekünk, falusi gyermekeinkből művelt, öntudatos, magyar, református földműves embereket nevelni, mert az ekeszarva mellett munkálkodó, *öntudatos* magyar ember kész nyeresége fajunknak és hitünknek. Mi légyen azonban a földdel nem rendelkező falusi szülők gyermekeivel? Szomorú tapasztalatok szólnak arról, hogy a faluról városra került, ipari pályán boldogulni akaró ifjaink nagy része kiesett kezeink közül. Mégis azt mondom, minél több — különben itthon nem boldoguló — növendéket irányítsunk az ipari pályák felé. Mert ha most lehetetlenül rossznak látszik is az ipari pályán való boldogulás, a viszonyok változtával mégis sok magyar református ember számára biztosítunk így kenyérkereseti lehetőséget. Természetesen ne feledjük el, hogy Isten előtt továbbra is felelősek vagyunk az ipari pályára küldött gyermek lelkéért. Lehetőleg mi magunk válasszuk meg azokat a feddhetetlen életű, jó magyar református iparos mestereket, akiknek eddigi élete garancia lehet számunkra. Ezzel azonban még nem tettünk meg mindent. Állandó kontaktusban kell lennünk a városi református ifjúsági munkák vezetőivel. Ők vannak hivatva arra, hogy a felelőségnek igen jelentékeny részét vállainkról levegyék. Így is lesznek növendékeink közül olyanok, akik a rostán keresztül esnek, de a megmaradtak nagy értéket jelentenek számunkra.

Első pillanatra úgy tűnik fel, mintha eltértem volna tárgyunktól, én azonban éppen a gyermekek továbbnevelése szempontjából idetartozónak vélem e kérdést és szükségesnek tartom, hogy az iskolai nevelés reprezentánsai e téren is segítségére siessenek a családi nevelés képviselőinek.

Látogatásunk alatt további kérdések lehetnek: mik a gyermek játécai? Kik a gyermek játszótársai? Megállapítandó, van-e játékaiban valamilyen nevelő érték, aminek kihasználására felhívjuk a szülő figyelmét! Játsszótársai között van-e olyan, aki károsan befolyásolhatja a gyermeket? Erre *óvatosan* figyelmeztendő a szülő.

A panaszkodó szülőnek tudomására kell hozni, hogy szükség van gyermekének a játékra, de természetesen annak is meg legyen a maga ideje. S hogy a játék szükségességéről meggyőzet-

tessenek, pár szóval rámutathatunk az egyes játékok nevelő értékeire, valamint arra, hogy egészségi szempontból is milyen nagy jelentőséggel bír a jól megválasztott játék. Intelligens családotknál a szobatorna bevezetését is lehet ajánlani, földműves szülőknél azonban kár ezzel szót vesztegetni, inkább arról kellene beszélgetni velük, hogy fejletlen gyermekeik erőn felüli dolgoztatása milyen káros lehet gyermekeik továbbfejlődése tekintetében.

Ilyen kérdésekről való beszélgetést gondolok látogatásokkal kapcsolatban. Egy-két sikeresen megoldott látogatásról a következő szülői értekezleten beszámolunk, átmegy a köztudatba és mindenki természetesnek fogja találni.

A szülői értekezleteket és látogatásokat tartom a legfontosabb munkamezőknek, melyek nélkül a nevelés összhangbahozása sike rélt kétségesnek tartom. Ezek mellett igénybe kell vennünk minden olyan keresztyén megmozdulást, amely egyházközségünkben munkába van véve s amely a legkisebb lehetőséggel is biztat, hogy annak keretei között nevelési kérdésekkel foglalkozni lehet. Ezen közösségek közül kínálkozik a:

Nőszövetségnek a nevelési munkatervbe való bevonása. A bibliaköri alapon álló Nőszövetség részére nem is tudok elképzelni magasabb feladatot, mint a nevelésre szoruló gyermekek gondját felvenni. Viszont nem tudok elgondolni még egy keresztyén közösséget, mely inkább volna hivatva nevelési kérdések megtárgyalására és munkálására, mint az édesanyák szövetsége: a Nőszövetség. Tanítók és nőszövetség vezetői között állandó kapcsolat legyen. Megbeszéljük azokat a kérdéseket, melyben a Nőszövetség segítségére siet az iskola munkásainak. Nem baj, ha ezek a segítések eleinte csak anyagi természetűek és kismértékűek is. Az a fő, hogy nőszövetség és iskola egymásról tudomást szerezzen. A nőszövetség programjába nevelési kérdéseket is vegyen fel. Erre a célra, ha a nőszövetségnek nincs hozzáértő tagja, felkérhető a lelkipásztor és a tanító. A kálvinista női jellemképek között találunk olyanokat, akiknek élete nevelési szempontból is figyelemreméltó. Milyen kár, hogy ezekről alig tudunk valamit.

Gyermek rendezzenek anyák napját, anyák pedig gyermeknapot. Ezek az ünnepek legyenek bensőségesek és mélységes értelmet kifejező külsőségekben is megnyilvánulók.

Közös kirándulásokat rendezzenek s azokon a nőszövetség tagjai és a gyermekek vegyesen töltsék ki a programot.

Nőszövetség a vasárnapi iskola részére, iskola a nőszövetség részére, szeretelvendégséget rendez a gyermeknapon, illetve anyák napján.

Karácsonyfa-ünnepély a nőszövetség gondja legyen. Iskolai nemes versenyek rendezése által a nőszövetség az iskola szellemi ügyeibe is bekapcsolódhatik.

A nőszövetségi gyűléseken tárgyalhatók volnának a következő nevelési kérdések:

A szülés előtt álló anya lelki és egészségügyi kérdései.

Csecsemőnevelés. Gyermeknevelés az iskolás korig. Konfirmáció előtti gyermek nevelése. Ifjak nevelése a konfirmáció után. És természetesen minden olyan kérdés, amely a neveléssel kapcsolatos. Ne irtózzunk attól, sőt minden lehető kövessünk el, hogy a nőszövetség betekintést nyerjen az iskola életének minden irányú megnyilvánulásába.

Felolvasó-estélyek is alkalmasak nevelésügyi kérdések ismertetésére. Itt különösen szükségesnek vélem nagy nevelők életrajzát és munkásságát ismertetni. Mekkora szegényünk, hogy alig van falusi ember, aki hallott volna valamit a magyar „Comeniusról“, Apácai Cseri Jánosról! Vajjon az ő fanatizmusa se tudja felrázni az iskola- és nevelésügyünk iránt közönyös lelkeket? Beszéljünk itt a reformációnak az egyetemes iskola és nevelésügyünket új, igazi irányba terelő nagy szolgálatáról. Egymásután létesültek iskolák, külföldön is, nálunk is. A reformáció óta az iskola közkincs. Miért ne beszélhetnénk híveink előtt az iskolaalapítóról: Franke Herman Ágostonról, a züllött gyermekek számára nevelőintézetet létesítő Wichern Jánosról; a magyarok közül Bethlen Gáborról, Perényi Péterről, az iskolapártfogó Rákóczi György fejedelemről. A nagy nevelők közül Apácain kívül Comenius Amos János, Pestalozzi és másokról miért ne beszélhetnénk?

Az ifjúsággal való foglalkozásunk is hoz létre olyan hangulatot, amikor az ifjú lélek keservesen felsóhajt: „Hej, ha még egyszer gyermek lehetnék!“ Vissza kell őt vezetnünk akkor az ő elszabadult életének régi ferdeségeire is: gyermekkori hibáira, bűneire, sok bűnös mulasztásaira stb. Következésképpen elvonhat le és mint leendő szülőnek elhatározást eredményezhet ez a lelkében.

Legutoljára említtem, de fontosságban legelsőnek tartom, a példaadás szempontjából is, *a mi családi gyermeknevelésünket*. Tudjuk, milyen kritikai megítélésben részesíti a falusi és városi ember a papnak és tanítónak a gyermekét. Hiábavalóvá lesz minden szép szavunk, ha a mi gyakorlati családi nevelésünk és iskolai munkásságunk kívánni valót hagy maga után. Azt a nagy felelősséget, mellyel Istennek tartozunk a ránkbízott gyermekek lelkéért, százsoroson kell éreznünk saját gyermekünk mellett. Vigyázzunk, már itt a földön megtéltetünk s ha gyermekünk nevelésében könnyűnek találtatunk, nagy tömegek lelkében dőlnek romba jóakarások, szent eszmények. És mi a mások lelkéért is felelősséggel tartozunk...!

* * *

Új kereteket nem említhetek. Vallom azonban, hogy a meglevők helyes betöltése a mi feladatunk, köz- és magánérdekünk, mindenek felett pedig Isten kívánja tőlünk.

Lesz-e eredménye munkánknak? Lesz, ha nem a magunk értelmére támaszkodunk, de Isten bölcsességét prédikáljuk és Isten igéjének hirdetői leszünk nevelői munkásságunkban is.

Kali Sándor.

Egy székely népfőiskolai tanfolyam tanulságai.

A háromszéki négy református egyházmegye most februárban rendezett egy négyhetes népfőiskolai tanfolyamot. Minthogy ezen a vidéken ez az első, a tanfolyam megrendezésében igyekeztünk igazodni az anyaország eddig rendezett népfőiskoláinak előkészítő munkájához, módszeréhez és tananyagához. Ennek a tanfolyamnak a lefolyásáról, illetőleg az itt tapasztaltak alapján a tanulságainkról kívánok röviden beszámolni.

A tanfolyam megkezdése előtt két hónapra volt szükség az anyagi és szellemi előkészítésre. Először a népfőiskola mivoltát ismerlettük lelkészertekezleten, majd összegyűjtöttünk a város és a környék értelmi rétegeiből 25—30 embert, akiket megnyertünk egyrészt a gondolatnak, másrészt arra indítottunk, hogy vállalják szakkörükben egy-egy tárgy anyaga és tanmenete előkészítését, (valamint majd az előadások megtartását), amelynek alapján egy szűkörű bizottság megállapítja az előadandó anyagot, a heti órák számát és a napirendet. Amikor mindez elkészült, véglegesen megállapítottuk a „tanári kar“-t s megállapodtunk abban, hogy miként, milyen szellemben foglalkozunk a fiúkkal s a tananyaggal.

Tananyagként kb. 20 tárgyat vettünk fel 25 előadóval. Ehhez járultak még a tanulmányi kirándulások alkalmi előadásokkal.

A tantárgyak a következők: Vallástan: reggeli bibliaórák és esti áhítatok Ó szövevényi bibliaismertetés heti 1 óra. Új-szövevényi bibliaismertetés heti 1 óra. A Szentírás szociális és erkölcsi tanításai heti 1 óra. Magyar református egyháztörténelem heti 1 óra. Alapvető hittételeink a Heid. Káté alapján heti 1 óra. Magyar nyelv, helyesírás, fogalmazás heti 2 óra. Magyar irodalom heti 3 óra. Magyar népköltészet, népművészet heti 1 óra. Magyar történelem heti 3 óra. Földrajz heti 1 óra. Gazdasági földrajz heti 1 óra. Mezőgazdaság, kémia heti 1 óra. Fizika heti 1 óra. Állattan, növénytan heti 1 óra. Mezőgazdaságtan, agrárpolitika heti 2 óra. Számтан heti 1 óra. Szövetkezeti munka, könyvelés, hitel, adóügy heti 1 óra. Népi és vallásos ének és zene heti 2 óra. Egészségtan: első segély, nemi kérdések, egészséges lakás, életmód heti 1 óra. Nemzetnevelés, önképzés heti 1 óra. Testnevelés, levente heti 3 óra. Ref. gyülekezeti, ifjúsági munka heti 1 óra. Tanulmányi látó-

gatások heti 3 óra. Családvédelem heti 1 óra. Reggelenként torna, szabad időben olvasás, játék, séta. Minden vasárnap délelőtt istentisztelet, délután kirándulás.

Az órarend ez volt:

Hétfő: fél 8—8: bibliórák, 8—9: egyháztört., 9—10: mezőgazd. t., 10—11: magyar tört., földr., 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: szövevény munka, hitel ügy, 4—5: közigazgatási ism., 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

Kedd: fél 8—8: bibliórák, 8—9: szentírás ism., 9—10: nép. csal. nev., 10—11: magyar irodalom, 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: kémia, fizika, 4—5: gyülekezeti munka, 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

Szerda: fél 8—8: bibliórák, 8—9: adóügyi ism., 9—10: néprajz, 10—11: magyar irodalom, 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: látogatás, 4—5: gyülekezeti munka, 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

Csütörtök: fél 8—8: bibliórák, 8—9: magyar írás, fog., 9—10: magyar tört., 10—11: számtan, 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: természetrajz, 4—5: egészségügy, 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

Péntek: fél 8—8: bibliórák, 8—9: Heid. Káté, 9—10: magyar írás, fog., 10—11: földrajz, 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: kémia, fizika, 4—5: mezőgazd. tan., 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

Szombat: fél 8—8: bibliórák, 8—9: magyar tört., 9—10: szentírás ism., 10—11: magyar irodalom, 12—1: ebéd, 1—3: szabad foglalkozás, 3—4: testnevelés, leventeoktatás, 4—5: leventeoktatás, 5—8: szabad foglalkozás, beszélgetés, vacsora, nótázás, népdal ismertetés, 8—9: áhítat.

A hallgatóságot a lekipászorokhoz intézett esperesi körlevélben toboroztuk, amelyben a főiskola célja, vallásos, hazafias kulturális nemzetnevelői szolgálata volt kifejtve, valamint az, hogy a falu olyan értelmes 18—25 éves fiatalembereit válasszák ki, akik a falu lelki, szellemi, gazdasági hangadóivá, élete irányító személyiségévé nőhetnek. Az eredmény: 30 fiú jött össze elsősorban a sepsi egyházmegyéből, egy-egy faluból 2—3, sokból egy sem. Férőhely 40-nél több nem lett volna, de pedagógiai szempontból sem lett volna több hallgató kívánatos.

A tanfolyam költsége kb. háromezer pengő, amelyből egy részt az állam s az egyház adományából, másrészt pedig a fiúk önellátásukra befizetett, vagy természetben szolgáltatott értékeiből fedeztünk. Lakó és előadó helyiséget a sepsiszentgyörgyi református egyház és tanfőképző adott s az ellátást a Mikó-gimnázium kon-

viktusa szolgáltatta. Az előadók jórésze a református tanítóképző és gimnázium tanárai közül kerültek ki, akik ingyen végezték szolgálataikat s csak a hallgatókkal együtt élő s velük állandóan foglalkozó vezető kapott tiszteletdíjat.

A tanfolyamot istentisztelettel és a nagyközönség előtti bemutatkozással (egy mintaelőadás tartásával) kezdtük és hálaadással és egy bemutató nyilvános vizsgával zártuk.

Visszatekintve a lefolyt tanfolyamra, a következő elvi megállapításokat tehetjük és tapasztalatokat vonhatjuk le. Az előkészítés minél korábbi megindítása kívánatos. Az előadókat úgy válogassuk össze, hogy azok vallásos lelkület, református világnézet szempontjából közös lelki egységben legyenek. Kívánatos pl. egy közös bibliaórán, IKE szeniorosztályban már együtt élt és munkálkodott embereket e szolgálatra felkérni. Más vallású egyént, mint reformátust, református népfiskolán ne szerepeltessünk. Az előadók számát minél szűkebb körre kell vonni. Ez ugyan nehéz 20 tárgy esetében s az is nehéz, hogy több héten át négy-öt embert, akiknek egyébként is sok dolguk van saját állandó hivatáskörükben, ingyenes szolgálattal megterheljünk, de a nevelőhatások mélyebbek és állandóbbak lehetnek, a hallgatók és előadók közötti baráti szeretetteljes viszony inkább kialakulhat így, mint 20—25 előadó esetében. Az előadók értsenek a szakmájukhoz, de egyben lelkes emberek legyenek, akik további tanulmányra serkentenek s tárgyukat meg tudják kedvelteni. Az előadók előzőleg gyakorolják magukat a nép egyszerű nyelvén való világos előadási módban. Az előadásukat feltétlenül mélyítsék el egyes személyekkel folytatott beszélgetésekkel.

A tanfolyamok számát lehetőleg csökkenteni kell. Úgysem taníthatunk meg mindent pár hét alatt. Hogy a fent felsorolt tárgyakból fontosnak maguk a hallgatók mit tartanak, azt azokból a dolgozatokból állapítottam meg, amelyeket a negyedik hét vége felé írtunk erről a kérdésről: Mi hasznát látom a főiskolán való részvételnek? E dolgozatokban hivatkozás történik a földrajzra 19, magyar történelemre 13, gazdaságtanra 10, a helyesírás tanulás hasznára 8, számtanra 7, magyar irodalomra 6, IKE-munkára 6, vallásra 5, a székely nép történetére 4, népköltészetre 4, nemzetnevelésre 4, kirándulásokra 3, egyháztörténetre 3, természettanra 2, nyugta, iratok készítése stb. 2. adózás kérdésére 2 esetben. Ezek a számok, ha nem is teljes mértékben helyesen tájékoztató jellegűek, de a hallgatók józan gondolkozásmódjára, konkrétum keresésére rávilágítanak s főleg arra, hogy nekik mire van szükségük saját megítélésük szerint. Kiegészíti ezt a statisztikai felsorolást még a következő nyilatkozatok sora, amelyek a nyert haszonra mutatnak. Három a hazai műveltségben való gyarapodást tartja a tanfolyamon való részvétel hasznának, több a gazdasági ismereteket. Találunk még ilyen nyilatkozatokat: megtanultam villával enni a lencsét és a káposztalékását; hogy miképpen kell az ifjúság körében viselkedni; meg kell őrizni a régi jó nép-

szokásokat, amelyek nálunk kimentek a divatból; most jobban tudok számolni; megtanultam azt, amit a megszállás alatt nem tanulhattam meg; példaadó akarok lenni s másokat is hívok ide; ha haza megyek, nem irtózom többé a tanulástól, hanem alaposan neki fogok; megtanultam, hogy egy nyugtát, jegyzőkönyvet, hogy kell készíteni, most már nem kell, hogy ezzel a paphoz, tanítóhoz fussak; megtanultam a silózás hasznát és a svéd szárító előnyét, amit eddig nem tudtam; megismertem a környéki falvakat és néhány mintagazdaságot; amikor haza megyek s a társaság között valami tárgy előkerül, akkor most már hozzá tu'ok szólni... Ezekon kívül még sok egyéb nyilatkozatot olvastunk, melyből kitetszik az itt tanultak megbecsülése és az itteni megtöltekezés hatásaként az otthoni fenniakarás vágya.

A dolgozatok rengeteg helyesírási hibával vannak tele. „Azzal ölte — fakadt ki az egyik — a megszállás alatt, hogy az oláh nyelvet tanuljam és azért nem tudtam az én anyanyelvemen megtanulni helyesen írni és olvasni és most hála Istennek, tudok írni, olvasni.” (Ezt a mondatot csak öt hibával írja le.) Véleményünk szerint azonban ezt a munkát otthon az iskolán kívüli népművelés keretén belül kellene nekik megtanítani sok más elemi ismerettel, hogy ezek a tanfolyamok ne elemi iskolát pótló tanfolyamok, hanem valóban főiskolák lehessenek. A helyesírás különben, úgy látom, nagyon megzavarja őket a szép népies kiejtésükben. Ott, ahol nem fonetikusán írnak, ott már a kiejtésük is más az olvasásnál. Valami ellentmondás jön így létre. A nemzetnevelő órán tanítjuk a nényelv erőteljességét, gazdag szépségét és sajátos muzsikáját, ami megőrzendő érték s viszont a helyesírási órán irtogatjuk s mással cseréljük fel.

Egyes tárgyak keretén belül különösebb érdeklődés ilyen kérdések iránt nyilvánul meg vallástanításnál: a biblia hogyan jött létre, hogy lehet, hogy az Isten hat nap alatt teremtette a világot, mi a presbiter tiszte, miért fizet a református több egyházi adót, mint a más felekezet? Egyháztörténelemből minthogy heti egy órában nem lehet mindent leadni, inkább egy kort, pl. a reformáció korát kívánatos ismertetni, vagy a küzdelmek korát, de részletesebben a református egyház mai állapota, hiveinek száma, súlya, ereje különösen érdekli őket. Hittannál: predestináció, szentháromság tana. Helyes a szektákról, szórványmisszióról, reverzális kérdésről is beszélni. Történelemből az érdekli őket, ami közel van hozzájuk: a székelység múltja, szervezete stb. A parasztság sorsa, jogi helyzetének alakulása az idők folyamán. Meglepő a számtannal való szíves foglalkozás, amit heti egy órában keveseltek. Mindazonáltal ennek alapjait otthon a „tudás titka” tanfolyamon kellene elsajátítaniok. A nemzetnevelési órákon különböző politikai, világnézeti „izmusok” iránt érdeklődnek s az iránt, hogy milyen magyar politikai párt iránt lehetnek bizalommal. A magyar néptöltezetet szívesen hallgatták, könnyen tanulták. A népi írók: Tamási Áron, Veres Péter, Kodolányi János, Móricz

Zsigmond, Nyíró József könyvel iránt élénken érdeklődtek. A régiék közül János vitéz és a Toldi ragadta meg figyelmüket.

Feltétlenül el kell mondani, hogy az anyaországban tartott népfőiskolák hatása alatt összeállított órarendünk túlszűfoltnak s a hallgatókra túlfárasztónak bizonyult. Heti 38 órát még padhoz szokott középiskolás is nehezen visel el. Ezek a fiúk estére oly fáradtak voltak, hogy az áhítatokon többen elaludtak. Előadásokat kívánatos délelőttre tenni s azokat is úgy, hogy előadás után legyen egy óra, amikor a hallottakat ők maguk vezetőjükkel megbeszélhetik s csak ezután egy negyedóra friss levegőn eltöltött szünet után következzen egy újabb előadás. Egy délelőtti két elméleti előadás ne legyen. A délutánt tanulmányi kirándulásra, sportra, kézimunkára, olvasásra fordítsuk. A tanfolyamon, sajnos, kézi- és testmunka nem volt. A leventeképzésen kívül a szíest örömmel vették a fiúk.

A tanfolyam idejét illetően megjegyezzük, hogy a négy hét kevés. Most, a végén kezdtek belejönni a tanulásba, most kezdett elmélyülni a barátság s íme, vége mindennek. Reméljük azonban, hogy jövőre ezek közül többeket viszontlátunk s talán azzal, hogy vezetőjük levelező kapcsolatot tart fenn velük s abban a reményességben, hogy a hallgatókat a nyár folyamán is és később is legalább egy két napra baráti találkozóra hívjuk, nem szakad meg köztük a lelki közösség. Mindenesetre jó lenne, ha egy állandó épületet tudnánk építeni itt a népfőiskolának, amelyet, mint anyatehetet, bármikor felkereshetnének s ha egy népfőiskolát végzetek baráti szövetségét szerveznék meg, amely a további szellemi irányítást és lelkes indítást sugározná szét tagjai között. Egyébként jövőre, ha az anyagi fedezetet elő tudjuk teremteni, három hónapos tanfolyamot tartunk külön fiúknak s külön lányoknak.

Sajnos az a tervünk, hogy a népfőiskolai barátok szövetségét megalakítsuk, amelynek tagjai erkölcsi és anyagi támogatásban részesítik a népfőiskolát, nem valósult meg, pedig ez feltétlenül kívánatos.

Az egész tanfolyammal kapcsolatosan szemelőtti kell tartani, hogy a jelenlegi magyar élet nemcsak nemzetünk multját és értékeit ismerő és megbecsülő magyarokat, hivatásukat lelkes önfeláldozó készséggel végző erkölcsi személyiségeket, hanem minden harc, megpróbáltatás közepette megrendülés nélkül, Istenbe vetett bizodalommal teljesszívű, hívő férfiakat kíván. Nagy mulasztás lenne, ha kulturális és gazdasági célok mellett a legfontosabbat, a mély vallásosságra és evangéliumi keresztyénségre nevelést elhanyagolnók. Ezeknek a tanfolyamoknak, ha az egyház rendezi, Isten dicsőségét s egyházunk javát kell szolgálnia ugyanakkor, amikor értékes nemzetnevelői hivatást tölt be. Ha e tanfolyamokról öntudatosabb s nemzetünkért önfeláldozásra kész magyarok, jobb gazdák és lelkes gyülekezeti munkások kerülnek ki, akkor a református népfőiskola betöltötte hivatását.

Dr. Kiss Tihamér László.

Gyakorlati tanítások.

1. Tervek, előkészületek a gyakorlati munkához.

A legbelsőbb városi iskolákban is gondoskodnunk kell arról, hogy tanítványaink ismereteiket gyakorlati munka közben is gyakorlíthassák. Aki ezt a gyakorlati munkát csak rendszeresen művelt gazdasági kertben tudja elképzelni, természetesen megoldhatatlannak véli a feladatot. Nem is erről van szó. Az legyen a célunk, hogy a körülményekkel megalkuva, valamiképp lehetővé tegyük, hogy városi tanítványaink is földbe dughassanak tavasszal egy-egy magot, figyelhessék ennek csirázását, fejlődését, egy-egy virág-bimbó a szemük láttára feseljék virággá, mellőle egy-egy szál gyomot saját kezükkel húzhassanak ki, porhanylíthassák a földjét, egyszer-számra öntözhessek, hernyót, tetűt fedezhessenek fel rajta, vagyis ne csak szóban, rajzban elmélkedjünk. Ennek a kívánalomnak a teljesítése sehol sem lehetetlen. Az iskolaudvar egyik sarka, vagy legalább néhány láda vagy virágcserep elegendő hozzá. A mi kis munkánkhoz, foglalatosságunkhoz fűzve a szót, sokkal értelmesebben beszélhetünk a határban dolgozó fáradó gazdáról, aki lényegében ugyanazt csinálja, amit mi, de a nagy kertben, szántóföldön. A munkája sokkal nagyobb, sokkal jelentősebb, szerszámai is célszerűbbek. Városban a gyakorlati munkát nem azért végeztetjük, hogy tanítványainkat valóban megtanítsuk az ültetésre, vetésre, ásásra, kapálásra. Meddő törekvés volna ez, hanem az a célunk, hogy megértessük ezeknek a munkálatoknak a szükségességét, okát, célját, értelmét, hogy a kézzel élve, legalább valamennyire is becsülni tanítsuk a falusi ember hozzáértő, verejtékes munkáját. Fontos nevelői cél ez, kétszeresen fontos napjainkban, amikor a város és a falu lakójának gondolat és érzésvilága olyannyira eltávolodott egymástól.

Tavaszi érkezésével tehát a gyakorlati munka kellékeiről kell gondoskodnunk. Biztassuk fel tanítványainkat, ébresszünk kedvet a munkához. De bizony az ilyesmihez szükség volna néhány cserépre, ládára, faragott pálcára, amivel majd „ásunk“, magvak is kellenének. Előbb tehát tervezgetünk. Nyomában keinek a fogadkozások. Fele sem valósul meg, tudjuk előre, de egy-két gyerek mégis csak kiközdül otthon egy-egy cserepet, virágmagot. Ha nagyon megdicsérrjük őket, másnapra már több is követi a

példát. Természetes, hogy magunk is hozzájárulunk és biztosítjuk a sikert. Ha pedig kiskert készítésére is nyílik alkalom, akkor különösen sok a tennivaló. Felmérjük, megrajzoljuk s az osztályban tervet készítettünk. Másik órán majd felássuk, beosztjuk, előkészítjük az ültetésre, vetésre. Ettől kezdve a tanítás anyagát órarendszerűen beosztani már nem is lehet. Az időjárás alkalom, szükségyszerűség dönti el, mit, mikor csinálunk. Természetes az is, hogy kertünket, cserepeinket nem hetenkint kétszer nézzük meg, hanem naponta szánunk rá néhány percet. A gondozás, a megfigyelés munkáját felváltva ki is oszthatjuk tanulóink között. Jelentsék ők, ha valami történt, ha valami változást észleltek. Gyakorlati munkálataink során a következő gazdasági munkát kell elvégeznünk és értelmeznünk: talajelőkészítés, ültetés, vetés, talajporhanyítás (ásás, kapálás, gereblyezés), gyomlálás, öntözés.

2. Milyen növényeket termesztünk ?

Előkészítés. 1. *Falun.* A kirándulásról beszélgetünk. Nem a munkáról, amit ott láttunk, hanem arról, hogy Mihály bácsi, András bácsi mit vetett, mit ültetett. Tavaszi búzát, rozsot, árpát, burgonyát, babot, tököt, dinnyét.

2. *Városon.* Ahol a gyermekhez közelebb eső dologból indulunk ki. Fehér kenyér. Nagy utat járt be, míg ideért. (Emlékezés a Miből lesz a kalácska? c. versre.) Annak gondolatmenetében kísérik az útját vissza a szántóföldig. Azon a szántóföldön ám nemcsak búzát termelnek.

Céltűzés. Ezekről a növényekről beszéljessünk.

Tárgyalás. 1. *A magvak szemléltetése.* Búza-, rozs-, árpa-, kukorica, bab- (különböző fajta), tök-, dinnyemagvakat teszek a gyermekek elé. Felismerik. Miről különbözteti meg a búzát a rozstól, az árpától? Melyik a tök, melyik a dinnye magja? Beszélgetnek róla: kinek milyen termelt? Ez pattogtatni való kukorica. Nekünk olyan nagy tök is termelt, hogy édesapám alig bírta (nem bírta) felemelni stb.

2. *A gabonafélék.* A búza. a) Milyen kicsi a mag. Hogyan kerül a földbe? Hogyan kel ki? (Kapcsolat az előző óra anyagával.) A fejlődésről tovább beszélgetünk. Beszélgetésünket rajzzal kísérem. A kis gyökér is, a kis búzaszár is mindig nő, erősödik. A szár leveleket hajt. Mikor olyan magas, hogy a térdemnél feljebb ér, akkorra levelek már nem nőnek tovább. Csak a szár, rajta a kalász. — b) Közben a gyomok is nőnek. Aszatozás. A gazda sokszor megnézi a vetést. Gyönyörködik benne. Aggódik érte. Különösen akkor, ha vihar közeledik. Miért? Mikor volt nálunk jégverés? Sok aggodalmat áll ki, míg a búza megéri. — c) Láttunk a háttárban már szép zöld vetéseket. Azokat ősszel vetették el. Őszi, tavaszi búza.

2. *Rozs, drpa, zab.* Ezeket ugyanígy tárgyaljuk.

3. *Miért termeljük a gabonaféléket?* Különösen akkor megy ki sokszor a gazda a földjére, mikor érik. Vizsgálgatja, lehet-e aratni. Az érett gabonaszemek hamar kiperegnek a kalászból. Ezt nem szabad megvárni. Az éretlenül learatott gabona megromlik. A jó aratás Isten áldása. Mire kell a búza? Liszt, fehér kenyér, tésztafélék. A rozskenyér. Arpa-, zabkenyér, szegény vidékek kenyere. A szalma felhasználása: almozás, fedőzsup, disznóperzselés, szalmazsák, fűtés, jégáztatás. (Árpánál, zabnál: állatok eledele.) A földműves nemcsak annyit termel, amennyire szüksége van. Kérdézetések: Mennyi búzátok (stb.) termelt. Mennyi kellett kenyérré? Mennyi magnak? A többit eladták. A pénz kellett ruhára, cipőre stb. Hova vitték? (Falu meg a város!) Mindenki abból eszik kenyeret, amit a földműves termel.

4. *Az uradalmak.* (Minden községben van.) Több gabonafélért termelnek. Sok ember dolgozik ott. Élvelik (béres, kocsis), aratják (aratók), csépelik. Mind ott keresik meg a kenyerüket.

5. *Kukorica, bab, burgonya, tők, dinnye* termelését ugyanilyen menetben tárgyaljuk. *a)* Ültetés, *b)* megmunkálás, *c)* betakarítás. Kukoricánál kitérek a főtt, gyenge kukoricára, a pattogatott kukoricára is, mert ez van legközelebb a gyermekhez. A babot zölden, szárazon fogyasztjuk. A töknél nem felejtkezünk meg a sült tökről. — Külön ki kell ezeknél térnünk a *részes-művelésre*: szegény embernek kevés földje van. Nincs földje. Nem termelhet elegendő kukoricát, hogy disznót hizlaljon. A nagygazdától vállal földet megmunkálásra. Nem pénzért, természetért. A termés egyharmada az övé lesz.

6. *Mi terem a legtöbb a határunkban?* Arról beszélünk tovább, hogy a határ melyik részén mit termelnek ebben az évben. (Csak ott lehetséges, ahol nincs tagosítás.) Miből van legtöbb? Merre vannak a kukoricaföldek? Hol a gabonafélék? A búzából van a legtöbb. Másutt a tengeriből, vagy a burgonyából. Miért? A gazda olyan növényt termel, amit el tud adni.

Elmélyítés. Vetéstől, ültetéstől betakarításig sok idő telik el. A gazda sokat dolgozik, míg munkájának hasznát látja. Itt az iskolában, otthon a ti lelketekbe is szüntelen hintik (tanítók, szülők) a tudás, az erények magvait. Ti dolgoztok érte, hogy az ott jó termést hozzon. Mindenki úgy veszi majd hasznát, ahogy ezt a vetést gondolja, munkálja.

Rajz. Termesztett növények rajza. Mi lesz a búzából.

Közli: Kovács Lajos.

Gyakorlati tanácsok.

Március hó folyamán elintézendők:

Március 31-ig:

Egyhuzamos tanítás engedélyezése iránti kérelmét az állami, községi, egyesületi, társulati, magán- és izraelita iskola helyi hatósága a kir. tanfelügyelőhöz, a hitfelekezeti iskolák helyi hatósága pedig az illetékes egyházi hatóságokhoz terjesztik fel. A kérelemben pontosan feltüntetendő az iskolát látogató összes tanulók létszáma és külön azon növendékek száma, akik legalább 3 km. távolságból járnak be a községbe.

A 114.983/1924. VIII. sz. VKM. rendelet ide vonatkozó része:

„A kir. tanfelügyelők hatáskörébe utalom az egyhuzamban való tanítás engedélyezését. Ebben a hatáskörében a kir. tanfelügyelő, akkori hivatali elődömnek 1912. évi december hó 7-én 146.993. sz. alatt kelt (I. keb. Hivatalos Közlöny, 1913. évf. 23. s. köv. oldalon) rendeletében foglaltak pontos betartásával jár el. Ott, ahol a távollakó tanulók nagy száma ezt lehelővé teszi, ezekből a tanulókból külön osztály (osztályok) alakítandók s az egyhuzamban való tanítás csak ezek számára engedélyezhető.”

A 132.611/1939. IX. sz. VKM. rendelet idevonatkozó része:

„... a jövő 1939—40. iskolai évtől kezdődően az egyházi hatóság alatt álló népiskolákban az egyhuzamos tanítás engedélyezésének jogát a kir. tanfelügyelőről az arra illetékes egyházi hatóságra ruházom át, azzal a kikötéssel, hogy az egyhuzamos tanítás engedélyezésében mindenkor ugyanazok a szempontok irányadók, amelyeket a 114.983/1929 VIII. a. és a 67.432/1935. ú. o. számú rendeletek jelölnek meg az oktatás és nevelés biztosítása céljából.”

A léggoltalmi gyakorlatokat az igazgató megismételteti. Lásd „December 23-ig elintézendők” között.

Minősítési táblázatba bejegyzett adatok időközi megváltozását a tanító megfelelő okmányokkal együtt az igazgató (hitfelekezeti tanító az iskolaszéki elnök) útján bejelenti a kir. tanfelügyelőnek. Minősítési lap rakt. száma 918.

A 38.700/1936. V. 1. sz. VKM. rendelet idevonatkozó részei:

„A minősítési lap adatait a kir. tanfelügyelő tartozik az eredeti okmányokkal egybevetni. A minősítési lapokat minden 0 sal és 5-sel végződő év február 15-ig újból hasonló módon kell kiállítani és felterjeszteni. Az időközben bekövetkezett változásokat minden év márc. 31 ig külön is jelenteni kell.”

A tanév megrövidítése iránti kérelmét az iskola helyi hatósága a köz-igazgatási bizottság elé terjeszti. Az írásban előterjesztendő kéréshez csatolni kell: 1. az iskolába beirt tanulók szüleinek (gondviselőinek) a foglalkozását is feltüntető névjegyzékét, 2. helyi hatósági bizonyítványt arról, hogy a községbe a nagyobb gazdasági munkák szokásos elvégzése naptár szerint meghatározott mely időben történik és külön-külön hány napot vesz igénybe, továbbá arról, hogy a község határában fekvő, mivelés alatt álló területek mivelési ágak szerint hogyan oszlanak meg, különös tekintettel azokra a gazdasági munkákra, amelyek a tanév megrövidítését szükségessé teszik.

A 130.700/1922. sz. VKM. rendelettel kiadott Végrehajtási utasítás 44. §-ának 2. és 3. bekezdése :

„A tanév megrövidítésének engedélyezését az iskolába beírt tanulók szüleinek, gondviselőinek kezdeményezésére az iskola helyi hatósága kérheti. A kéréshez, amelyet írásban kell előterjeszteni, csatolni kell :

1. az iskolába beírt tanulók szüleinek (gondviselőinek) a foglalkozását feltüntető névjegyzékét,

2. helyhatósági bizonyítványt arról, hogy a községben a nagyobb gazdasági munkák szokásos elvégzése naptár szerint meghatározott mely időben történik és külön-külön hány napot vesz igénybe, továbbá arról, hogy a község határában fekvő mivélés alatt álló területek mivélési ágak szerint hogyan oszlanak meg, különös tekintettel azokra a gazdasági munkákra, amelyek a tanév megrövidítését szükségessé teszik. A kérést mindenkor legkésőbb március végéig a közigazgatási bizottság elé kell terjeszteni.“

és a 45. §-nak két bekezdése :

„A tanév (szorgalmi idő) megrövidítése következhetik :

1. akár akként, hogy a szorgalmi idő a megállapított időpontnál (44. §. 1. bek.) a tíz évnél idősebb tanulónak (44. § 2. bek.) később kezdődik, vagy korábban ér véget ;

2. akár akként, hogy a szabályszerű időben kezdődő és végződő tanév közben a tíz éven felüli tanulók oktatása a meghatározott időn át szünetel.“

A 114.983/1924. VIII. számú VKM. rendelet 2 bekezdése :

„Az elemi népiskolákban az 1921. XXX. tc. 3 §. 1. bekezdésében megállapított szorgalmi idő (a tanév tartalma) megrövidítése iránt az idézett szakaszból értelmében az elsőfokú iskolai hatóságok részéről előterjesztett kérelmek elbírálását a törvényhatósági közigazgatási bizottság hatáskörébe utalom. A közigazgatási bizottság e kérelmek elbírálásánál az 1922. évi 130.700. sz. alatt kelt rendeletem 44. és következő §-ainak, különösen az 54. § 1. bekezdésének 1. és 2. pontjaiban megállapított intézkedések betartásával jár el.“

Tűzriasztási gyakorlatot tart a tanuló. A 49.725/1910. számú VKM. rendelet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Virágvasárnap előtti napon. Húsvéti szünidő kihirdetése. Értesítő könyvecskék kiosztása a tanító feladata.

Húsvéti szünidő alatt. Iskolája beléletéről jelentést tesz a kéttanítós állami és községi iskola igazgatója a kir. tanfelügyelőnek.

Az 53.000/1909. számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 124. §-ának 3. bekezdését lásd a „December hó 24-ig elintézendők“ között. *Iskolai helyiségeknek és bútoroknak a hatósági orvos utasítása szerinti és ellenőrzése melletti fertőtlenítéséről* az állami iskola gondnoksága és az iskola iskolaszéke gondoskodik.

Az 53.000/1909. számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 23 §-a 4. bekezdésének második felét és a 44.246/1902. számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 14. §-a 3. bekezdésének második felét lásd a „December hó 30-ig elintézendők“ között.

Húsvét másodnapja utáni napon. Húsvéti szünet utáni első tanítási nap. Értesítőkönyvecskék beszédese a tanító feladata.

Április hó folyamán elintézendők :

Április 15-ig :

Tanítói lakások épületeit, mellékhelyiségeit, iskolai bútorokat, felszereléseket felülvizsgálja az iskola gondnoksága (iskolaszéke) azért, hogy a szükséges pótlások és helyreállítások mielőbb megállapíthatók és elvégezhetők legyenek. A helyreállítási költségki-mutatás raktári száma 645/e.

Az 53.000/2909. számú VKM. rendelettel kiadott Utasítás 14. §-ának 1. bekezdése : „A gondnokságnak (iskolaszéknek) kötelessége minden év ápr-

rilis havában, illetve a húsvéti szünidők alatt az állami (községi) elemi illetve gazdasági népiskolai és tanítói lakás épületeit, a mellékhelyiségeket, együtt, úgyszintén az iskolai bútorokat, felszereléseket szorgosan felülvizsgálva végből, hogy a szükséges pótlások és helyreállítások jó eleve megállapíthatók és az új tanév beállta előtt a nagy szünidőben foganatosíthatók legyenek.*

Katonai közérdekű tájékoztató.

Származások igazolása.

A származások igazolásának újabb bevezetését a 2870/1941. M. E. sz. miniszteri rendelet tette szükségessé. A hivatkozott rendelet ugyanis a zsidó származású tisztekkel és tiszthelyettesekkel szemben oly rendelkezéseket rögzített, amely azoknak további honvédségen belüli jogállítását lényegesen módosította. Ezen általánosan ismert körülményről csupán annyit jegyzünk meg, hogy a hivatkozott M. E., valamint az ezt kiegészítő és végrehajtását szabályozó H. M. rendelet értelmében az 1939:IV. t. c. 1. §-a alapján zsidónak tekintendő személyek, amennyiben az 1939:II. t. c. alapján hadkötelezettség alá esnek, e kötelezettségüket a honvédség harcok állományában, paracsnokságainál, szerveinél és intézeteinél, továbbá egyéb, a honvédség ültöképességét biztosító, vagy azt elősegítő intézménynél a a jövőben nem teljesíthetik, s a Szolg. Szab. I. R. 61. p.-ban feltüntetett följebbvalói és a 63. p.-ban megjelölt előjárói minőségben a honvédség állományában sem békében, sem háborúban többé nem szerepelhetnek.

Hadkötelezettségüknek a honvédség kötelékében „kiszolgált” szolgálata teljesítésével tesznek eleget. Miután pedig a jövőben csak rendfokozat nélkül és csak kiszolgált szolgálatra vehetők igénybe, továbbá, mert mint rendfokozat nélkülieket kell őket nyilvántartani, a jövőben rendfokozat nélküliekként kell őket tekinteni és kezelni.

A kormányrendelet hatálya alá eső tisztek (tisztviselők stb.) a tisztii nyilvántartásból töröltek és rendfokozat nélkül a legénységi nyilvántartásba vétettek fel.

A honvédségi kiszolgált szolgálatra kötelezetteknek karpaszományviselési joga megszűnt. Ilyen személyek eddig viselt rendfokozatukat még a „volt” megjelöléssel sem használhatják. Igénybevételük esetén egyenruhájuk balkarján sárga karszalagot viselnek.

Hogy e rendelkezés céljának megfelelően végrehajtható legyen, tartalékos tisztjeink származásának elbírálására a központi honvédelmi kormányzatnak új rendelkezést kellett kiadnia.

E rendelkezés szerint:

a) Tartalékos tisztjeink folyó évi január hó 31-ig legalább valószínűsíthető okmányokkal igazolniok kellett származásukat, illetve azt, hogy az 1939:IV. t. c. 1. § a értelmében (kizárva ebből a hivatkozott § 3. bek. b) pontjának alapfeltételeit) nem tekinthetők zsidóknak, míg 1942 március hó 31-ig bezárólag kell az igazolást oly értelemben lefolytatni, hogy a származás tekintetében végleges határozat hozassék.

Fentiek értelmében tehát folyó évi március hó 31-ig származásának igazolására mindenkinek megvan a lehetősége, míg ezen időpont lezárása, illetőleg április hó 15-e után a vonatkozó kormányrendelet jogfosztó rendelkezései a származásukat nem igazoltakra már kiterjesztettek.

b) Azok, akik származásukat — önhibájukon kívül — 1942. évi április hó 1-e után igazolják, a jogkorlátozások alól ismét mentesülnek és a korábbi nyilvántartásukból ismét tisztii nyilvántartásba vétetnek föl.

Az idő rövidségével tehát nem lehet a származás igazolása ellen érvelni. Idő bőségesen áll rendelkezésre és a megtisztelő tart. tisztii jelleg, — nem is említve a polgári érvényesülésnél is alapkellékként megkövetelt keresztény származást — megérdemli, hogy a kérdéssel annak súlyát és komolyságát megillető ügybuzgalommal foglalkozzunk. A kérvényt az arra illetékes csapatvezetőhöz kell küldeni és a Ref. Szemle 1942. évi 4. számának 64. oldalán felsorolt okmányokkal kell felszerelni.

Közli: Kovács Lajos.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor, ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. A Synoptikus evangéliumokról szóló Kálvin-Kommentár II. kötete. Ára 6.— P. — Kapható még: Kommentár a Synoptikusokhoz, I. kötet. II. kiadás, ára 6·50 P. Előkészületben a III. kötet. (6.— P.)

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi-Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Horváth Jenő: Az egyház világmissziója. „Élő Könyvek” 30. sz. —.40 P.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása 170 oldal. Ára 6.— P.

IKE-jelvény, három színben zománcozva, az IKE-központ hivatalos kiadványa (csak 10-nél több példány rendelhető), ára darabonként —·50 P.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként —·10 P.

Dr. Sebestyén Jenő: Mi a jegyesség? ára 10 fillér.

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készülünk a házasságra? ára 10 fillér.

Zengjen Hálaének. IX-ik, legújabb kiadás, ára 40 fillér.

A mi dalaink. VI-ik, legújabb kiadás, ára 60 fillér.

Bántó Tercesi: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazából.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Mikos Lajos: Leányélet és Leányarcok a Bibliában. A leánymunka kitűnő segédkönyvei, áruk: 1.50 és 2.80 P.

Ecsedy Aladár: Örvendeztetek I 30 előadásra alkalmas darab, ára 5.— P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondasós képeslapok nagy választékban kaphatók.

Az ország egyetlen református politikai napilapja a

„TISZÁNTÚL“

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Ferenc József-út 49. Főszerkesztő: Uray Sándor. Felelős szerkesztő: Kovács József. — Előfizetési árak: Egy hóra 2.40 Pengő, negyedévre 7.20 Pengő.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theologia.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hiller-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos